

РЕПУБЛИКА СРПСКА
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЈЕТЕ И КУЛТУРЕ
РЕПУБЛИЧКИ ПЕДАГОШКИ ЗАВОД

Милоша Обилића 39 Бањалука, Тел/Факс 051/430-110, 051/430-100; e-mail: pedagoski.zavod@rpz-rs.org www.rpz-rs.org

Број: 07/2.01/03-614-48/17
Датум: 01.02.2017. године

СТРУЧНО УПУТСТВО

**о организовању такмичења и смотри ученика основних и средњих школа
Републике Српске**

школска 2016/17. године

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Овим упутством уређује се циљ, задаци, врсте и нивои, организација и пропозиције такмичења и смотри ученика основних и средњих школа, вредновање постигнућа ученика и награђивање, финансирање, праћење и извјештавање о одржаним такмичењима и смотрама.

Такмичење је ваннаставна активност која се организује у циљу вредновања и рангирања знања, умијења и способности ученика из предмета, односно области предмета.

Смотра је ваннаставна активност која се организује у циљу представљања, односно вредновања и рангирања способности, умијења и вјештина из предмета, области предмета и активности.

Календар такмичења и смотри објављује се на интернет страници Републичког педагошког завода Републике Српске најкасније до почетка другог полугодишта текуће школске године. Календаром такмичења ученика основних и средњих школа утврђени су разреди, предмети и подручја из којих се такмиче ученици на поједином нивоу такмичења.

Такмичења и смотре се организују без котизације учесника.

II. ЦИЉ И ЗАДАЦИ

Циљ такмичења и смотри јесте афирмација образовно-васпитног рада, постигнућа ученика и подизање квалитета образовања.

Задаци такмичења су:

- а) вредновање нивоа стечених знања, умијења, вјештина и способности ученика;
- б) рангирање нивоа постигнућа ученика.

Задаци смотре су:

- а) јавно представљање способности, склоности, умијења, знања и вјештина ученика;
- б) вредновање и рангирање нивоа постигнућа ученика.

III. НИВОИ ТАКМИЧЕЊА И СМОТРИ И ЊИХОВА ОРГАНИЗАЦИЈА

Стручним упутством ближе се одређују ниво, организација и провођење такмичења ученика основних и средњих школа. Основне и средње школе на територији Републике Српске су дужне да се придржавају Стручног упутства.

1. Нивои и организатори такмичења ученика основне школе су:

- **Школска** такмичења, која организују и проводе стручни активи наставника одређеног предмета у школи.
- **Општинска** такмичења, која организују и проводе активи директора у сарадњи са школом домаћином такмичења.
- **Регионална** такмичења, која организује и проводи Републички педагошки завод и активи директора.
- **Републичка** такмичења, која организује Републички педагошки завод и републичко удружење наставника одређеног предмета уколико постоји.
- **Такмичења на нивоу Босне и Херцеговине**, која организује и проводи Републички педагошки завод у сарадњи са стручним удружењима из Републике Српске.
- **Међународна** такмичења. Сагласност на елаборат за међународна такмичења, балканијаде и олимпијаде, даје министар просвјете и културе Републике Српске.

2. Нивои и организатори такмичења ученика средње школе су:

- **Школска** такмичења, која организују и проводе стручни активи наставника одређеног предмета или струке у школи.
- **Регионална** такмичења, која организује и проводи Републички педагошки завод, активи директора и подружнице удружења наставника одређеног предмета, уколико постоје.
- **Републичка** такмичења, која организује Републички педагошки завод и републичко удружење наставника одређеног предмета, уколико постоји.
- **Такмичења на нивоу Босне и Херцеговине**, која организује и проводи Републички педагошки завод у сарадњи са стручним удружењима из Републике Српске.
- **Међународна** такмичења. Сагласност на елаборат за међународна такмичења, балканијаде и олимпијаде, даје министар просвјете и културе Републике Српске.

IV. УЧЕСНИЦИ ТАКМИЧЕЊА И БРОЈ УЧЕСНИКА

УЧЕНИЦИ:

Ученици основних и средњих школа могу учествовати на такмичењима појединачно или као чланови екипе. Један ученик се може такмичити, као појединац или члан екипе, у више дисциплина. Учествовање ученика на такмичењима је добровољно.

Ученици који су страни држављани, а пребивају и школују се у Републици Српској, имају право учествовања на школским, општинским, регионалним и републичким такмичењима под истим условима као и остали ученици.

Да би ученик учествовао на вишем нивоу такмичења, мора да учествује на претходном нивоу и да постигне одговарајући резултат и то:

Општинско такмичење

- На општински ниво такмичења основне школе које имају до три одјељења једног разреда пријављују једног ученика (побједника школског такмичења), а остале школе два ученика, уколико се актив директора не договори другачије (о чему писаним путем обавјештавају РПЗ).
- Уколико на територији неке општине постоји само једна основна школа, ученици те школе обезбјеђују пласман на регионално такмичење израдом задатака за општинско такмичења или се могу такмичити са ученицима из сусједних општина (о чему школе писаним путем обавјештавају РПЗ), а такво такмичење се третира као општинско такмичење.

Регионално такмичење

а) Такмичења која немају међународни ниво (одржавају се само у Републици Српској)

- На регионално такмичење основне школе пријављују првопласираног ученика на општинском такмичењу, а остале позива Републички педагошки завод у складу са постигнутим резултатима. Листу такмичара објављује Републички педагошки завод у року од седам дана од дана пријема резултата општинских такмичења.

- На регионални ниво такмичења средње школе могу да пријаве до три ученика који су на школском такмичењу освојили 1.-3. мјеста.
- У случајевима када се не организују регионална такмичења, ученици средње школе који су на школском такмичењу, из предмета или предметне области, освојили прво и друго мјесто биће позвани на републичко такмичење.
- Број екипа које учествују на екипном такмичењу се одређује према пропозицијама и у складу са системом такмичења.

б) Такмичења која имају међународни ниво (математика, физика и информатика)

- На регионално такмичење основних школа ученике позива Републички педагошки завод у складу са постигнутим резултатима на општинском такмичењу. Листу такмичара објављује Републички педагошки завод у року од седам дана од дана пријема резултата општинских такмичења.
- На регионални ниво такмичења средње школе које имају до три одјељења по разреду могу да пријаве до три ученика који су на школском такмичењу освојили 1.-3. мјеста. Школе са више од три одјељења по разреду могу да пријаве максимално шест ученика тако што ће за свака наредна два одјељења пријавити још једног ученика док се не достигне максималан број.

Републичко такмичење

- На републичко такмичење директно се пласирају ученици који су на регионалном такмичењу освојили прво мјесто, а остале позива Републички педагошки завод у складу са постигнутим резултатима.
- У случајевима када се не организују регионална такмичења, ученици средње школе који су на школском такмичењу, из предмета или предметне области, освојили прво и друго мјесто биће позвани на републичко такмичење.
- Број екипа које учествују на екипном такмичењу се одређује према пропозицијама и у складу са системом такмичења.
- Републички педагошки завод ће објавити листу такмичара који се позивају на републичко такмичење најкасније до петка у седмици у којој прими резултате регионалних такмичења.
- Инспектори-просвјетни савјетници за математику, физику и информатику могу позвати једног ученика на сљедећи ниво такмичења у Републици Српској, на основу резултата из претходне године (једно од прва три мјеста на вишем нивоу од оног на који се позива), не угрожавајући ученике који су остварили пласман на такмичењу.

НАСТАВНИЦИ:

Школа на такмичење, заједно са ученицима, обавезно шаље и наставнике (менторе) предмета из којег се такмичење организује и то најмање једног ментора за свака три ученика ако школа има потребан број наставника датог предмета.

Обавезе наставника/ментора су да:

- Брину за ученике за вријеме путовања и у току такмичења;
- Учествују у раду такмичарских комисија;
- Учествују на предавањима и радионицама које се одржавају за вријеме такмичења у складу са програмом стручног усавршавања наставника;

V. ПРОПОЗИЦИЈЕ ТАКМИЧЕЊА И СМОТРИ:

У Програму сваког нивоа такмичења прописују се:

- вријеме почетка и завршетка рада ученика на рјешавању такмичарских задатака,
- распоред простора и опреме за такмичење,
- помоћна средства, опрема, прибор, инструменти и сл. којима се такмичари могу користити за вријеме рада,
- дежурни наставници за надзирање рада ученика,
- вријеме за арбитражу, након објаве прелиминарних резултата и прикупљених евентуалних приговора,
- рок у којем школа треба да изврши пријаву такмичара (Школа из које ученици, из било којих разлога, неће доћи на такмичење, дужна је о томе обавијестити школу домаћина такмичења.)
- Такмичарске комисије за поједини ниво такмичења именује организатор такмичења на основу приједлога које могу доставити школе, стручна удружења и инспектори-просвјетни савјетници из Републичког педагошког завода.
- Чланови такмичарских комисија, такмичари и наставници/ментори су дужни поштовати одредбе регуларности и упутства предсједника комисија, у супротном их предсједник комисије разрјешава дужности члана комисије или одстрањује са такмичења. Разрјешење члана комисије или одстрањење такмичара/ученика са такмичења се региструје у записнику и извјештају са проведеног такмичења.

Специфичности у организовању и провођењу такмичења и смоти биће регулисане додатним упутствима за поједини предмет и предметну област. Ова упутства ће израдити инспектори-просвјетни савјетници задужени за тај предмет или предметну област.

Трајање такмичења:

- На сваком нивоу такмичења из теоријских наставних дисциплина ученици рјешавају такмичарске задатке. Вријеме израде задатака на Републичком такмичењу је до 180 минута, а на нижим нивоима до 120 минута.
- Такмичења у спорту, музичкој и ликовној умјетности, као и такмичења која подразумијевају практични рад, одвијају се према посебним упутствима која утврђују задужени инспектор-просвјетни савјетник и представници школа које су укључене у такмичења. Наведеним упутством са одређује вријеме потребно за извођење експеримената, практичних радова, радних операција и продукција, и презентација радова.

Такмичарски задаци:

- Такмичарски задаци произилазе из наставних програма за основне и средње школе. Изузетак су тематска такмичења у одређеним предметима/дисциплинама.
- У задацима се може захтијевати и кључно знање из претходних разреда, способност примјене знања у новим ситуацијама, као и корелација са сродним предметима.
- За све разреде и све нивое такмичења такмичарски задаци треба да омогуће максимално испољавање знања, способности и умијећа ученика, стечених реализацијом редовне и додатне наставе, те ваннаставним и индивидуалним радом.
- Такмичарске задатке за школска такмичења припремају школски активи наставника.
- Такмичарске задатке за општинска, регионална и републичка такмичења припрема и обезбјеђује Републички педагошки завод и удружење наставника одређеног предмета уколико постоји.
 - Задатке за општинско такмичење Републички педагошки завод електронским путем доставља предсједницима актива директора, до 12,00 часова у дану прије

- такмичења. За даљу дистрибуцију и тајност задатака одговорни су предсједници актива директора.
- Задатке за регионална такмичења, на дан такмичења, у школе доносе инспектори-просвјетни савјетници. Уколико то није изводљиво, директор школе домаћина или лице које овласти, преузима задатке за регионално такмичење у просторијама Завода, дан прије такмичења у запечаћеној коверти.
 - Задатке за републичко такмичење на дан такмичења доноси надлежни инспектор-просвјетни савјетник.
 - Уз такмичарске задатке на свим нивоима такмичења морају бити дата и рјешења, кључ бодовања ученичких радова и начин рангирања појединаца и екипа, учесника на такмичењу.
 - На такмичењима ученици рјешавају такмичарске задатке писмено, усмено, извођењем експеримената, практичног рада, радних операција, умјетничким продукцијама, спортским надметањима, те презентацијама истраживачких радова.
 - Такмичарске комисије за поједини ниво такмичења одговарају за тајност такмичарских задатака до почетка такмичења, као и за анонимност резултата свих такмичара/екипа, до објаве коначних резултата.
 - Писани ученички радови са републичких такмичења се чувају до краја текуће школске године у Републичком педагошком заводу, а други радови, као макете, модели, порт-фолији, ликовни радови и сл., у школи/домаћину такмичења, након чега се предају школама из којих су ученици, гдје се награђени радови трајно чувају.

Приговори и жалбе:

- На свим нивоима такмичења, по завршетку рада ученика, комисија за преглед радова преузима ученичке радове, а организатор је дужан да изложи примјерак такмичарских задатака и рјешења у холу школе.
- Послије објављивања прелиминарних резултата, такмичар и његов ментор могу да уложе писмени приговор на задатак/е, уколико сматрају да неки задатак/ци није/су тачно бодован.
- Приговор се, у писменој форми, доставља такмичарској комисији/комисији за жалбе, у року од 30 минута од саопштења резултата.
- Комисија је дужна да размотри сваки приговор и донесе одлуку коју записује на полеђини приговора и саопштава подносиоцу приговора, након завршеног рада комисије. Такмичар и његов ментор немају право на поновни приговор.
- Након уношења (могућих) измјена у бодовима, такмичарска комисија објављује коначну листу резултата одређеног нивоа такмичења.

VI. ИЗВЈЕШТАЈ О ПРОВЕДЕНОМ ТАКМИЧЕЊУ И СМОТРИ

Директори школа домаћина достављају Извјештај са резултатима такмичењаведеног у њиховој школи до 12.00 часова, првог уторка наконведеног такмичења, у електронској форми на адресу: pedagoski.zavod@rpz-rs.org и на адресу инспектора – просвјетног савјетника који је задужен за провођење тог такмичења.

Извјештај оведеном такмичењу треба да садржи:

- Ранг листу такмичара (име и презиме ученика, односно списак чланова екипе; назив и мјесто (општина/град) школе из које долазе; број освојених бодова; име и презиме наставника /ментора);
- Број остварених бодова за сваког такмичара по задатку (само на адресу инспектора – просвјетног савјетника, а обавезно према достављеној табели);

- Осврт на ток такмичења треба да садржи: спискове чланова комисија које су учествовале у раду током такмичења, школу/установу домаћина такмичења и награде које су уручене ученицима.

VII. ПОХВАЛЕ, НАГРАДЕ И ПРИЗНАЊА

Ученици који на такмичењу и смотри освоје прво, друго и треће мјесто добијају од организатора: дипломе, признања, похвале и награде. Наставници од организатора добијају признања, похвале и награде.

Похвале, награде и признања се уручују након што се:

- Комисије, обавезно, изврше рангирање свих такмичара.
- Ранг листа се сачињава на основу броја освојених бодова тако да прво мјесто осваја ученик/ци који је остварио/ли највећи број бодова, и тако даље. Ако два или више такмичара имају исти број бодова, они дијеле освојено мјесто и добијају исте награде. Такмичар са сљедећим бројем бодова заузима сљедеће мјесто. (нпр. Уколико два такмичар дијеле I мјесто, такмичар са сљедећим резултатом заузима II мјесто, затим III и тако по реду.)
- За освојено I, II и III мјесто на регионалном такмичењу ученици добијају диплому, а похвалу добијају ученици за освојено 4-6. Мјеста.
- За освојено I, II и III мјесто на републичком такмичењу ученици основне и средње школе добијају диплому, а сви ученици добијају похвалу за учествовање на републичком такмичењу.
- На регионалном и републичком такмичењу ученик може добити похвалу за оригинално рјешење задатка, неовисно о оствареном укупном резултату на такмичењу. Одлуку о томе једногласно доноси такмичарска комисија. Име ученика који је добио похвалу за оригинално рјешење задатка уноси се у извјештај о проведеном такмичењу, а његов рад се доставља инспектору-просвјетном савјетнику задуженом за организацију такмичења.
- Наставници-ментори ученика који су освојили прво мјесто на регионалном такмичењу и једно од прва три мјеста на републичком такмичењу, добијају признање за допринос у остваривању циљева такмичења.
- Захвалнице добијају школе домаћини регионалних и републичких такмичења и спонзори.
- Дипломе, признања и захвалнице, у име организатора, за школска и општинска такмичења потписују директори школе-домаћина такмичења и предсједник такмичарске комисије, а за регионална и републичка такмичења директор Републичког педагошког завода и предсједник такмичарске комисије.
- Дипломе и захвалнице за школско и општинско такмичење обезбјеђују школе домаћини школског и општинског такмичења.
- Дипломе, похвале, признања и захвалнице за регионално и републичко такмичење обезбјеђује Републички педагошки завод.
- Евиденцију о издатим дипломама, признањима, похвалама, захвалницама и документацију са регионалних и републичких такмичења води Републички педагошки завод.
- Извјештаји о проведеним такмичењима и постигнутим резултатима ученика, и стручне анализе, објављују се на сајту Републичког педагошког завода.

Организатор може да утврди и друге врсте награда учесницима такмичења и смотри, као и награде донатора и спонзора.

Директор школе, у складу са статутом школе, може посебно да награди наставника и ученика за постигнуте резултате на такмичењу и смотри.

VIII. ФИНАНСИРАЊЕ ТАКМИЧЕЊА И СМОТРИ

Средства за провођење школских, општинских и регионалних такмичења обезбјеђују школе-домаћини такмичења и локална заједница.

Средства за трошкове републичких, такмичења на нивоу БиХ, међудржавних такмичења, балканијада и олимпијада, обезбјеђује Министарство просвјете и културе Републике Српске.

IX. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Календаром такмичења и смотри, који доноси Републички педагошки завод Републике Српске за сваку школску годину, утврђују се: предмет, односно област предмета, организатори такмичења и смотри, врсте, ниво и датум одржавања такмичења и смотри.

Организатори такмичења и смотри дужни су да приликом израде и дистрибуције тестова и рјешења обезбједе тајност.

Образац дипломе прописује организатор такмичења и смотри.

Стручно упутство ступа на снагу даном доношења.

Директор

Др Предраг Дамјановић